

W Y R O K
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 lutego 2012 r.

Sąd Najwyższy - Izba Karna w Warszawie

w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia SN - Przemysław Kalinowski

Sędziowie SN: Piotr Hofmański (sprawozdawca)

Roman Sądej

Protokolant Marta Brylińska

na posiedzeniu bez udziału stron (art. 544 § 3 k.p.k.)

w sprawie **B. R.**,

po rozpoznaniu w dniu 22 lutego 2012 r. wniosku obrońcy wnioskodawcy o wznowienie postępowania w przedmiocie zadośćuczynienia za okres internowania, zakońzonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 2 czerwca 2010 r.,

- 1. wznawia postępowanie w sprawie zakońzonej prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 2 czerwca 2010 r., i uchyla tenże wyrok w części, w jakiej utrzymano w mocy wyrok Sądu Okręgowego w K. z dnia 9 grudnia 2009 r., sygn. II Ko .../08 w zakresie, w jakim oddalono wniosek B. R. o zadośćuczynienie (pkt 2. wyroku), a nadto powyższy wyrok Sądu Okręgowego w C. w części oddalającej wniosek B. R. o zadośćuczynienie (pkt 2 wyroku) i w tym zakresie przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w C.,**
- 2. pozostawia bez rozpoznania wniosek o wznowienie postępowania w pozostałym zakresie.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 9 grudnia 2009 r., sygn. II Ko .../08, Sąd Okręgowy w C., na podstawie art. 8 ust. 1 i 1a ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego zasądził na rzecz B. R. kwotę 6000 złotych tytułem zadośćuczynienia za internowanie go w okresie od dnia 19 grudnia 1981 r. do dnia 9 marca 1982 r. w związku z wprowadzeniem w Polsce stanu wojennego. Tym samym wyrokiem, w pozostałym zakresie oddalono wniosek B. R., który domagał się zasądzenia na jego rzecz kwoty 25000 złotych. Wyrok ten poddany został kontroli instancyjnej na skutek apelacji pełnomocnika wnioskodawcy. Wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 2 czerwca 2010 r., sygn. II AKa .../10, kwota zadośćuczynienia zasądzonego na rzecz B. R. podwyższona została do 10000 złotych, zaś w pozostałej części wyrok Sądu pierwszej instancji utrzymany został w mocy.

Obecnie ustanowiony z urzędu pełnomocnik wnioskodawcy B. R. wystąpił z wnioskiem o wznowienie postępowania w sprawie, jako podstawę wznowienia wskazując przepis art. 540 § 2 k.p.k. i domagając się uchylecia wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 2 czerwca 2010 r. i przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Uzasadniając wniosek, pełnomocnik wskazał na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 marca 2011 r., sygn.. P 21/09, w którym uznano, że art. 8 ust. 1a oraz art. 8 ust. 1d tzw. ustawy lutowej są niezgodne z powołanymi w tym wyroku wzorcami konstytucyjnymi w zakresie, w jakim ograniczają osobom represjonowanym za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego możliwość dochodzenia odszkodowań i zadośćuczynień jedynie na jednej podstawie, nadto jedynie do łącznej kwoty 25000 złotych. Tymczasem, w rozpoznawanej sprawie, podstawą orzeczeń sądów były przepisy uznane za niekonstytucyjne, co prowadzić powinno do wznowienia postępowania na podstawie art. 540 § 2 k.p.k.

Ustosunkowując się pisemnie do wniosku pełnomocnika i dzieląc przedstawione w nim argumenty, prokurator Prokuratury Generalnej wniosła o

wznowienie postępowania w sprawie i uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w C. oraz utrzymującego go w mocy wyroku Sądu Apelacyjnego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w C.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek o wznowienie postępowania jest zasadny i zasługuje na uwzględnienie. Sąd Najwyższy uznał jednak, że jest on dopuszczalny jedynie w takim zakresie, w jakim jego autor domaga się uchylenia tej części orzeczenia, w której Sąd Apelacyjny utrzymał w mocy wyrok Sądu Okręgowego w zakresie oddalającym wniosek o zadośćuczynienie. W pozostałym zakresie wnioskodawca nie ma bowiem wymaganego do złożenia wniosku interesu prawnego, co wynika z art. 425 § 3 k.p.k., stosowanego w postępowaniu w przedmiocie wznowienia postępowania odpowiednio na podstawie art. 545 § 1 k.p.k. W takim więc zakresie, w jakim pełnomocnik wnioskodawcy domagał się uchylenia wyroku Sądu Apelacyjnego także w części podwyższającej zasądzone na rzecz B. R. zadośćuczynienie, wniosek podlegał pozostawieniu bez rozpoznania na podstawie art. 429 § 1 k.p.k. w związku z art. 545 § 1 k.p.k. jako niedopuszczalny z mocy ustawy.

Wniosek jest natomiast zasadny w tej części, w jakiej kwestionuje oddalenie wniosku o zadośćuczynienie na rzecz B. R. w pozostałym zakresie. Zdaniem Sądu Najwyższego, po wznowieniu postępowania, dojść musi jednak nie tylko do uchylenia wyroku Sądu Apelacyjnego w części, w jakiej utrzymano w mocy wyrok Sądu Okręgowego w C. w zakresie, w jakim Sąd ten oddalił wniosek o zadośćuczynienie, ale także – w odpowiedniej części – wyroku Sądu pierwszej instancji. Tylko bowiem w takim wypadku możliwe będzie powtórzenie pełnego postępowania sądowego zmierzającego do rozstrzygnięcia o zasadności wniosku B. R. ponad zasądzoną na jego rzecz kwotę 10000 złotych.

Zgodnie z art. 540 § 2 k.p.k., jeżeli Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z Konstytucją przepisu prawnego, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie, postępowanie wznawia się na korzyść oskarżonego, przy czym przepis ten

odnoszony być musi także do wnioskodawcy w postępowaniu odszkodowawczym, toczącym się na podstawie przepisów Kodeksu postępowania karnego. Nie ulega wątpliwości, że w rozpoznawanej sprawie podstawą orzeczenia w przedmiocie wniosku był przepis art. 8 ust. 1 ustawy lutowej, zaś podstawą ograniczenia wysokości zasądzanego zadośćuczynienia był art. 8 ust. 1a tejże ustawy, który utracił moc na skutek orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 marca 2011 r. Wprawdzie na rzecz B. R. zasądzono ostatecznie kwotę 10000 zł, a więc nie przekraczającą „limitu” 25000 złotych, niemniej z motywów wyroku Sądu Okręgowego w C., zaakceptowanych – co do zasady – wyrokiem Sądu Apelacyjnego wynika, że ustalając wysokość zadośćuczynienia sąd powinien wziąć pod uwagę ową ustawowa limitację jego wysokości i przyjmować, że kwota maksymalna powinna być zasądzana jedynie na rzecz osób, które były internowane najdłużej i osób, wobec których stosowano szczególnie odrażające metody przemocy psychicznej. Argumentacja ta w sposób oczywisty utraciła aktualność wobec usunięcia niekonstytucyjnego ograniczenia wysokości zadośćuczynienia (odszkodowania) z porządku prawnego. To rozumowanie zostało zaakceptowane przez Sąd Apelacyjny, niezależnie od tego, że Sąd ten znalazł podstawy do podwyższenia kwoty zasądzanego zadośćuczynienia w związku z nieuwzględnionymi w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji następstwami internowania.

Ponownie rozpoznając wniosek, Sąd Okręgowy w K. rozważy wszystkie okoliczności mogące mieć znaczenie dla określenia wysokości kwoty, która powinna być ostatecznie zasądzona na rzecz wnioskodawcy, pamiętając przy tym, że obecnie, to jest po utracie mocy przez przepis art. 8 ust. 1a ustawy lutowej, wysokość odszkodowania (zadośćuczynienia), nie jest już ustawowo limitowana. Pamiętać powinien Sąd Okręgowy także o tym, że przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania nastąpiło jedynie w takim zakresie, w jakim wniosek B. R. został uprzednio oddalony, a zatem pozostaje w obrocie prawnym prawomocne i podlegające

wykonaniu orzeczenie w takim zakresie, w jakim zasądzono na rzecz B. R. kwotę 10000 złotych,

Mając powyższe na uwadze, orzeczono jak w wyroku.